

Otoimmün Hastalık - Birbirini Tenkit Etmek

Autoimmune Disease - Criticizing Each Other

Ömer ÖNBAŞ

Prof. Dr. (Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi)
Prof. Dr. (Düzce University Faculty of Medicine)

Celal AYRAL

Dr. İmmünolog (İstanbul Sağlık Bilimleri Üniversitesi Tıp Fakültesi)
Dr. Immunologist (Istanbul Health Sciences University Faculty of Medicine)

Nahit TOPALOĞLU

Eğitimci
Educator

Nejdet PEHLİVAN

Eğitimci
Educator

Özet

İmmün sistem, vücudu her türlü enfeksiyonlar ve yabancı maddelere karşı koruyan bir savunma sistemi olarak yaratılmıştır. Vücudun kendi hücrelerini kodlayıp tanıyabilen bir yetenekle donatılmış bu hücrelerin, kimi bünyelerde kendi dokusunun normal hücrelerini tanıyamayıp otoantikörler oluşturmasına otoimmün hastalıklar denir. Bu durumda vücudun savunma sistemi, kendisi ile uğraşmaktan asıl vazifesi olan dışı karşı müdafayı yapamaz. Haricî düşmanlara savunmasız kalan vücut, sair zamanlarda kendisini etkileyemeyen zayıf saldırılara da mağlup olur. Risale-i Nur'da da şahs-ı manevî bir vücuda ve bir fabrikaya benzetilir. Bu makalemizde İhlas Risalesi ikinci düsturda geçen "kardeşlerinizi tenkid etmemek" prensibi korunamadığında şahs-ı manevinin vücudunun nasıl zarar gördüğü ve otoimmüniteye benzer bir şekilde tahribata giden yolun nasıl tetiklendiği çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Otoimmün Hastalık, Şahs-ı Manevi, İhlas, Tenkit, Meşveret

Abstract

The immune system has been created as a defense system that protects the body against all kinds of infections and foreign substances. In some bodies, these cells, which are equipped with an ability to encode and recognize the body's own cells, cannot recognize normal cells of their own tissue and then they form autoantibodies and this is called autoimmune disease. In this case, the defense system of the body cannot defend against the real enemies, for it fight against itself. The body, which is vulnerable to external enemies, is also defeated by weak attacks that cannot affect itself in other times. In Risale-i Nur, the collective personality is likened to a body and a factory. In this article, when the principle of "Don not criticize your brothers!" which is mentioned in the "Second Rule" of The Twenty-First Flash On Sincerity, could not be preserved, how the collective personality of the community is damaged and how the road to destruction is triggered in a manner similar to autoimmunity is studied.

Keywords: *Autoimmune Disease, collective personality, Sincerity, Criticism, consultancy*

Giriş

Halık-ı Rahîm nihayetsiz a'dânın hücumuna hedef olan beden-i insanîyi Hafız ismi tecellisi ile korumak için immün sistem (bağışıklık sistemini) vâz etmiştir. İmmün sistemi de bütün a'dâsının şerrinden emin edecek hâsiyette üç savunma katmanıyla tezyin ederek donatmıştır.

Savunma sisteminin birinci katmanı “def-i şer, celb-i nef'a râcîh” olduğu düsturuyla kalın ve aşılması zor mekanik barikatlar (deri ve muköz zarlar), kimyasal engeller (mikrop öldürücü moleküller) ve insana hizmet eden mukoza bakterileri ile sedd-i Zülkarneyn gibi metin bir seddir. Bu engeli aşan mikropları, savunmanın ikinci katmanını oluşturan immün sistem askerleri (makrofaj) karşılar, mikrobun yayılmasını engellemek için onu tecrit edip imha etmeye çalışır.

Şayet bağışıklık sistemi yapışan mikrobun hücreden atılmasında muvaffak olamazsa vücudun (vücut da bir şahs-ı manevidir) selameti adına mikropla bulaşmış hücre kendi nükleik asitlerini kullanarak, kendini feda etmek pahasına mikropları imha eder. Böylece enfekte hücre programlanmış hücre ölümüne (apoptoz'a) giderken vücudun selameti sağlanmış olur. İmmün sistemdeki çöpçü hücreler (fagositik hücreler) de geriye kalan mikropları ve hücresel atıkları sindirip temizleyerek Kuddüs ismini tecelli ettirir.

İmmün sistem, mikrobun yenmede muvaffak olursa bu düşmanı hafızasına alır. Böylelikle tekrar aynı mikrop ile muhatap olduğunda daha hızlı ve etkili mukabele eder (bellek –hafıza hücreleri). Sâni-i Hakîm tarafından bu özelliği ile donatılan bağışıklık hücresi adeta “Mü'min aynı delikten iki defa ısırılmaz.” hadis-i şerifindeki hakikati bizlere ders verir.

İmmün sistem askerleri, fitrî (doğal) ve kesbî (edinsel) bağışıklık diye iki tarzda hizmet verirler.

Fitrî (doğal) bağışıklık elemanları, Vâhidiyetin tecellisi ile aynı tarz ve aynı sikke-i fitrat ve aynı surette vücudun kendi hücrelerini adeta kodlayıp tanıyabilen bir yetenekle donatılmış olup, kimlik kontrolü yapan hücrelerdir. Her bir hücre yaratılırken yüzeyinde kimlik görevi gören bir sistemle (MHC-sınıf 1) ile tezyin edilerek gönderilir. Şayet bir hücre kanserleşmeye meyleder veya mikrop kaparak fitrî vazifesini ifa edemezse artık bu kimliği kullanamaz, böylelikle yabancı olarak addedilir. Bu askerler vücutta devr-i daimle “kimlik kontrolü” yapar ve bu fitratı bozulmuş hücreleri bularak imha ederler. Böylece kanserin ve kendi kendine zarar vermenin (otoimmünite) önüne erkenden geçilmiş olur.

Kesbî (edinsel) immün sistem ise kendi molekül ve hücrelerini (kendisinden olan) yabancı kökenlilerden (kendisinden olmayan) ayırt edebilmek için Fâtır-ı Hakîm tarafından benzersiz bir tanıma özelliği bahşedilerek oluşturulmuştur. Ehadiyet tecellisi ile hiç bir birey hatta tek yumurta ikizleri bile, özdeş edinsel bağışıklık sistemine sahip değillerdir. Bu kesbî immün sisteminin temel askerleri T hücreleridir. Bunlar kemik iliğinde yaratıldıktan sonra timus adlı organa gelip olgunlaşırlar. T hücreleri olgunlaşırken

*İmmün sistem,
mikrobun yenmede
muvaffak olursa
bu düşmanı
hafızasına alır.
Böylelikle tekrar
aynı mikrop
ile muhatap
olduğunda daha
hızlı ve etkili
mukabele eder.*

*Hastalığın
teşhisine kadar
geçen süre,
hastalığın türüne
göre değişmekle
beraber yıllar
hatta on yıllar
aldığından,
hastaların
tedavisine
zamanında
başlanmaz ve
önemli kayıplar
yaşanır.*

kendi antijenlerinin bulunduğu bir ortama maruz kalır ve kendi antijenleri ile sıkı bağlanırlarsa artık vazifesini yapamayan hücrelere dönüşürler. Adepta, gaye-i hilkatlerine muvafık vasat bir yapıyı koruyamamanın (ifrat ve tefritin) cezası olarak görevden el çektilirler. Aksi takdirde fitratı bozulmuş bu tip hücreler şayet dolaşımında kalırlarsa kendi dokularının normal hücrelerini yabancı addetmeye başlayarak otoantikolar oluşturur ve kendi dokularına, hücrelerine zarar verirler.

Kendi hücreleri ile hastalık yapıcı patojenleri birbirinden ayıramadığı bu durumda (öz toleransın bozulması), bağışıklık sistemi, sağlıklı doku ve organlara da saldırır ki buna otoimmünite; bu durum nedeniyle oluşan ve 80'den fazla farklı türü olan bu hastalıklara da otoimmün hastalıklar adı verilmektedir. Bu hastalıkların oluşma nedenleri üzerinde hâlâ çalışılıyor olmakla beraber kabul görmüş bazı sebepler bilinmektedir. Bunların ilki, "moleküler benzeşme"dir ki bu, bazı mikroplar veya onların ürettikleri moleküllerin, vücudun sağlıklı hücre ve moleküllerine benzer olması durumudur. Neticede immün sistem aldanarak normal hücrelere saldırır, vücutta gereksiz iltihaplanmalar oluşturur. Bunun gözlemlenen en iyi örneği boğaz enfeksiyonu yapan bir bakteri ile kalp kapakçıkları ve zarlarında bulunan molekülün (M proteini) yapısal benzerliğidir. Bu yüzdendir ki bağışıklık sistemi enfeksiyonla savaşırken kalbe ve diğer organlara da zarar verebilir. Yani sistem, dost ve düşmanı ayırt etmekte zorlanır ve kendi kendine zarar verir. Ayrıca vücudun asıl düşmanlarla savaşma gücü kırılır, sıklıkla fırsatçı enfeksiyonlara yol açılır, vücudun sağlığı bozulur.

Vücudun savunmasız kaldığı bir dönemi ifade eden bu durum "Eskiden tehlikeler hariçten gelirdi; onun için mukavemet kolaydı. Şimdi tehlike içeriden geliyor. Kurt, gövdenin içine girdi. Şimdi, mukavemet güçleşti. Korkarım ki, cemiyetin bünyesi buna dayanamaz. Çünkü düşmanı sezmez. Can damarını koparan, kanını içen en büyük hasmını dost zanneder. Cemiyetin basiret gözü böyle körleşirse, iman kalesi tehlikededir"⁽¹⁾ cümlelerini çağırıştırır.

Moleküler benzeşmenin diyabet de dahil olmak üzere çok çeşitli otoimmün hastalıklarda rol aldığı düşünülür.^(2,3) Araştırmacılar günümüzde otoimmün hastalıkların görülme sıklığının giderek artmasını, enfeksiyonlar, kimyasal maddeler veya solventlere maruz kalma, yüksek yağ ve şeker oranına sahip ya da işlenmiş yiyeceklerle beslenmek gibi çevresel faktörlere bağlamaktadırlar. Bu ise bağışıklık sisteminin zararsız maddelere aşırı tepki vermesiyle sonuçlanır.

Hastalığın teşhisine kadar geçen süre, hastalığın türüne göre değişmekle beraber yıllar hatta on yıllar aldığından, hastaların tedavisine zamanında başlanmaz ve önemli kayıplar yaşanır. Bu yüzden otoimmün hastalıklar, -diğerlerinden-çok daha sinsi seyirlidir. Tedavileri çok zordur; çünkü vücudun nerelerinde zarara yol açtığı tam bilinmez ve süreç, fiziksel ve zihinsel işlev kaybıyla sonuçlanır. Uygulanan tedaviler, otoimmün hastalıkları "tam

olarak” tedavi edemez, ancak aşırı aktif bağıışıklık tepkisini kontrol edebilir ve iltihapları azaltabilir.⁽⁴⁾

“Düşmanlarımız bizi mağlûp edecek bir çare bulmuşlar”

Otoimmunitte çoğunlukla sinsi bir hastalık olduğu için teşhisi zaman alır. Bu yüzden genellikle tahribat yaptıktan sonra fark edilir. Vücut savunma sistemi, kendisi ile uğraşmaktan asıl vazifesi olan dışa karşı müdafaayı yapamaz. Haricî düşmanlara savunmasız olan vücut, sair zamanlarda kendisini etkileyemeyen zayıf saldırılara da mağlûp olur.

Risale-i Nur'da şahs-ı manevî bir vücuda ve bir fabrikaya benzetilir. Bütün gayret vücut bütünlüğünün korunmasına ma'tuftur. Çünkü bütünlük içinde her bir uzvun değeri vardır. Vücut entegre koordinasyon sistemi dışında -organlar tek tek ele alınarak- incelenecek olsa en büyük melekesi olan aklın dahi ne kıymeti kalır. Hastalıklı uzuvları hedefe koyup sistemi düzeltmek yanlış tıpkı otoimmun hastalıklara giden yol gibi sinsi, tedavisi oldukça güç hatta imkânsız bir süreci doğurur. Yapılacak iş, -bir uzvun bir organı düzeltilmesi değil- tüm sistemin, vücut adına ilgili uzva müdahalesidir. Bu da hastane şartlarında tıbbın algoritmasını takip etmekle olacaktır. Öyle de cemaatî sistemlerde meşveret dışında / meşveretin vazifelendirmesi haricinde tenkit ve müdahale olmamalıdır.

Bünyenin sıhhat ve hayatiyeti, vücut uzuvlarının hep birlikte, aynı amaçla müteveccihen çalışmasıyla mümkündür. Her bir uzvun görevi, sadece tamamlamak, yardım etmekten ibarettir. “Nasıl insanın bir eli diğer eline rekabet etmez, bir gözü bir gözünü tenkit etmez, dili kulağına itiraz etmez, kalp ruhun ayıbını görmez. Belki birbirinin noksanını ikmal eder, kusurunu örter, ihtiyacına yardım eder, vazifesine muavenet eder. Hem nasıl ki bir fabrikanın çarkları birbiriyle rekabetkârâne uğraşmaz, birbirinin önüne takaddüm edip tahakküm etmez, birbirinin kusurunu görerek tenkit edip sa'ye şevkini kırıp atâlete uğratmaz. Belki bütün istidatlarıyla birbirinin hareketini umumî maksada tevcih etmek için yardım ederler; hakiki bir tesanüt, bir ittifakla gaye-i hilkatlerine yürürler”⁽⁵⁾. Bu yüzden bir uzvun olan kardeşin, diğer bir uzvu tenkit etmesi her şartta yasaktır. Çünkü tenkide cesaret eden uzvun bütün yapıya zarar verdiğini çoklukla idrak edemez.

Tenkitkâr uzuv, küllî bir akla istinad mahrumiyeti sebebiyle tenkidin sınırına bir had koyamadığı için sıklıkla haddi aşar ve zararı, me'mul yararlarından çok fazla olur. Bu durum diğer uzuvlara da sirayet eder; cüz'î kusurları tenkidle, gıybet ve iftiraya giden yol açılmış olur. Bu ise ayetin ifadesi ile kendi uzvunu şuarsuzcasına dişlemek hamâkatidir ki otoimmün hastalıkların yaptığı da tam budur.

Otoimmün hastalıklar sinsi olduğundan teşhisi hayli zaman alacak ve belki de tedavisi mümkün olmayacak, fırsatçı bir enfeksiyon tüm vücuda harap edecektir. Bediüzzaman'ın “Düşmanlarımız bizi mağlûp edecek bir çare bulmuşlar.”⁽⁶⁾ endişesi bundandır. Risale-i Nur'da “sakın, sakın, sakın” kelimelerinin üç kez art arda tekrar edilerek en dehşetli musibet olarak

*Risale-i Nur'da
şahs-ı manevî
bir vücuda ve
bir fabrikaya
benzetilir. Bütün
gayret vücut
bütünlüğünün
korunmasına
ma'tuftur.*

Manevî vücut
olan cemaatî
sistemlerde ortaya
çıkan istibdat,
cemaat yapısını
bozarak şahsa
itaat yapısına
yol açtığından
ya hürriyet-i
meşrûayı
engelleyip
kemalâtı
baltalar ya da
herçibâdâbâd
dedirterek
ilgisizliğe, aidiyet
duygusunun
zayıflamasına, yol
açar.

gösterilen tek durum budur: Ehl-i zındıkanın tecavüzlerine karşı müdafaa ve koruyucu hekimlik görevini yapacak şahs-ı manevînin bütünlüğünün bozulması ve âzâlarının birbiri ile uğraşması, şahs-ı manevînin metin bir hükmü olan meşveretin zayıflatılması, bünyenin savunmasız bırakılarak mağlubiyete zemin ihzar edilmesini netice verir. Artık tenkidin haklı ya da haksız olmasının hiçbir önemi yoktur. Zira tesanüt kırılarak vücudun insicamı bozulmuş, cemaatin tadı kaçmıştır.

Birbirinizi tenkit etmeyiniz ve ettirmeye meydan vermeyiniz

İmmün sistem otoimmüniteye yakalanıp kendi uzvuna zarar verdiği için de bu zararı azaltmak için önlem alınır. Günümüzde otoimmün hastalıklar için uygulanan tedaviler, şaşırarak kendi sağlıklı dokusuna saldıran bağışıklık hücrelerini etkisiz hale getirmeye yöneliktir. Önlem olarak çoğunlukla immün sistemi baskılayan steroid verilir. Ancak bu da yapının dış etkilere açık, savunmasız hâle gelmesini netice verir. Böylelikle immün sistemin dost-düşman ayırt etme özelliği zayıflar. Fakat bu tedavi yöntemleri, sadece hasara yol açan bağışıklık sistemi hücrelerinin değil, sağlıklı bağışıklık sistemi hücrelerinin de etkisiz hâle gelmesine neden olmaktadır. Sağlıklı hücrelerin etkisizleşmesi, vücudu her türlü enfeksiyona ve hastalığa açık hâle getirir. Bu sorun, sıklıkla bir çıkmazı oluşturur ki bu durum tıbbın henüz çözemediği bir olaydır ⁽³⁾.

Tenkite de cemaatin “biz olma” şuurunu baltalar, başka tenkitlere kapı açar. Bu ise ya istibdada (steroid verip sistemi baskılamak) veyahut lâkaytlığa dönüşür. Manevî vücut olan cemaatî sistemlerde ortaya çıkan istibdat, cemaat yapısını bozarak şahsa itaat yapısına yol açtığından ya hürriyet-i meşrûayı engelleyip kemalâtı baltalar ya da herçibâdâbâd dedirterek ilgisizliğe, aidiyet duygusunun zayıflamasına, yol açar. “Biz olma” kavramını baltalayan tenkidin, sa’ye şevki kırıp ataletle uğratması işte budur ki düşmanın tam aradığı savunmasızlık hâlidir. Düşman, az bir kuvvetle ehl-i hakikati târ u mâr eder. “İhtilafa düşmeyin sonra cesaretiniz kırılır; kuvvetiniz elden gider.”⁽⁷⁾

İhlas Risalesi’nde birinci düsturdaki “Allah için olma” prensibinden sonra hemen ikinci düsturda “kardeşlerinizi tenkit etmemek” prensibinin mutlak ibareyle gelmesi ve ilgili metin boyunca kardeşleri tenkide hiçbir şartta izin verilmemesi önemlidir. Tenkit etmeye cevaz verilmediği gibi tenkit ettirmeye de izin verilmez. “...Yoksa o vücut-i insanın hayatı söner, ruhu kaçır, cismi de dağılır. Eğer zerre miktar bir taarruz, bir tahakküm karışsa, o fabrikayı karıştırarak, neticesiz, akim bırakacak. Fabrika sahibi de o fabrikayı bütün bütün kırıp dağıtacak.”⁽⁵⁾ satırları, adeta şahs-ı manevînin mağlubiyetini ve belki de kıyametin kopma şartlarını anlatmaktadır.

Ayrıca kişinin, kendisini haklı, amelini ihlaslı görmesinin veya yaptığında samimi olduğuna kendisini inandırmasının hakikatte hiçbir kıymeti de yoktur. Zira “insafsız nazarın, düşkün fikrin hakem olamaz.”⁽⁸⁾ prensibince, kişinin kendisini salih kabul etmesi alamet-i gururdur, salahatin ademine

delildir. “Zira senin gibi niyeti hâlis olmayan bir adam, nasihati bazan damara dokundurur, aksülâmel yapar.” sözü kendimizi halis bilemeyeceğimizi hatırlatır. Zübeyir Gündüzalp “Nefsinden gelen sözün, samimiyet olduğunda inatla ısrar edenden korkulur; bunlardan kendinizi koruyunuz. Kendiniz, aynı bilmemezliğe düşmemek için düşününüz. Nefsin desiselerini beyan eden eserleri, sırf kendinize hitap ederek okuyunuz. Dışarıdan tenkit kolaydır. Aynı işin içine girdikten sonra, tenkidin zulümkarlığını anlamak o kimse için ne acı, ne felâketli, ne hasaretili ve ne derece mânevî mesuliyetlere düşüren bir durumdur!” Çok defa kendisini tenkit etmek kâmilliğine erişememiş, yakın akraba veya mesai arkadaşlarını tenkit etmeye alışanlarla bir yerde oturmayınız. Onu dinleye dinleye siz de münekkid ve yıkıcı ahlâk sahibi olursunuz.” der.

Kişi, kardeşlerini tenkit marazının kendisine bulaşıp bulaşmadığının tahlilini yapabilir. “Amel defterleri açıldığında” ayetinin günümüz versiyonlarından biri de “sosyal medya hesapları açıldığında” durumudur. “Tenkit etti veya isteyerek dinledi”⁽⁹⁾ penceresinden tarafsız bir gözle bakan kişi, bu sinsi hastalığın nasıl umumî bir tufan olduğunu ve kendisine de bulaştığını fark edecek, “ölmeden önce ölünüz” hakikati gereği ülfetten sıyrılıp, ciddi önlem alacaktır.

“Sakin, çok dikkat ediniz; içinize bir mübâenet düşmesin. İnsan, hatadan hâlî olamaz; fakat, tevbe kapısı açıktır. Nefis ve şeytan, sizi kardeşinize karşı itiraza ve haklı olarak tenkide sevk ettiği vakit, deyiniz ki: ‘Biz, değil böyle cüz’i hukukumuzu, belki hayatımızı ve haysiyetimizi ve dünyevî saadetimizi, Risale-i Nur’un en kuvvetli râbitası olan tesânüde feda etmeye mükellefiz. O bize kazandırdığı netice itibarıyla, dünyaya, enaniyete ait her şeyi feda etmek vazifemizdir’ deyip, nefsinizi susturunuz. Medar-ı nizâ bir mesele varsa meşveret ediniz. Çok sıkı tutmayınız. Herkes bir meşrepte olmaz. Müsamaha ile birbirine bakmak, şimdi elzemdir.”⁽¹⁰⁾ ifadeleri, nefis ve şeytan kişiye “tenkitten haklı olduğunu” üflediklerinde nasıl mukabele edeceğimizi gösterir. “Hakk’ın hatırı âlidir, hiçbir hatıra feda edilmez.” sözünü mesleğimizde, şahs-ı manevînin ve meşveretin hatırını âli tutmak ve “biz” fikrini takviye etmek olarak anlamalıyız. Taksim’ul-a’mâl, taksim’ul-mesâi düsturları “biz” faktörünü takviye ettiği gibi gıptaya gidecek yolları da kapatıp otoimmunitiyi önler.

Çözüm

Vücut hücrelerinin bir kısmının kanser hücrelerine dönüşme riski gibi, şahs-ı manevînin âzâlarında da a’razlar olabilir. Sağlıklı bir vücut mezkûr a’razilara immun sistem hücreleri ile nasıl tedbir alıyorsa, şahs-ı manevînin âzâlarında ortaya çıkan hastalıklara da meşveretin vazifelendirdiği üyelerce (görevli immün sisitem hücreleri gibi) önlem alınmalıdır. Meşveret zemini dışında diğer âzâların kıyl ü kal etmesi “bu hizmetteki umum kardeşlerimiz hukukuna tecavüz, hem hizmet-i Kur’âniyenin hürmetine taarruz, hem hakaik-ı imaniyenin kudsiyetine hürmetsizlik” hükmüne geçecek

*Taksim’ul-a’mâl,
taksim’ul-mesâi
düsturları
“biz” faktörünü
takviye ettiği gibi
gıptaya gidecek
yolları da kapatıp
otoimmunitiyi
önler.*

'Sizler her zamandan ziyade bu fırtınada tesanüdünüzü ve ittihadınızı ve birbirinin kusuruna bakmaması birbirini tenkit etmemesi, Risale-i Nur'un vazife-i kudsiye-i imaniyesi hesabına mükellef ve muhtaçsınız'

ve ihlasın metin prensibi olan tenkit etmemek düsturu çiğnendiğinden ihlas da kırılacaktır.

İmmün sistem hastalıklarının sinsi seyretmesi gibi, kardeşleri tenkidin bu vahim sonuçları da umumiyetle nazarlardan kaçır. Bireyler haklı olduklarını telkin eden nefis ve şeytanın iğvâsıyla tuzağa düşerler. "Binler teessüf ki, şimdi müthiş yılanların hücumuna maruz biçare ehl-i ilim ve ehl-i diyanet, sineklerin ısırması gibi cüz'î kusurâtı bahane ederek, birbirine tenkitle, yılanların ve zındık münafıkların tahribatlarına ve kendilerini onların eliyle öldürmesine yardım ediyorlar."⁽¹¹⁾ cümleleri, olayın vahametini gözler önüne sermektedir.

Bediüzzaman, 'birbirini tenkit' hastalığının önemine vurgu yapıp önlem almak için hatırlar sayar. 'Sizler her zamandan ziyade bu fırtınada tesanüdünüzü ve ittihadınızı ve birbirinin kusuruna bakmaması birbirini tenkit etmemesi, Risale-i Nur'un vazife-i kudsiye-i imaniyesi hesabına mükellef ve muhtaçsınız', 'Risale-i Nur'un hatırı için', 'benim hatırım için' birbirini tenkit etmemek lazım geliyor der.

Eğer âzâlardan biri tenkide mâruz kalırsa "Boş sözlerle, çirkin davranışlarla karşılaştıkları zaman, izzet ve şereflerini muhafaza ederek oradan geçip giderler."⁽¹²⁾ düsturunu esas tutmalıdır. "O vaiz ve âlim zata benim tarafımdan selâm söyleyiniz. Benim şahsıma olan tenkidini, itirazını başım üstüne kabul ediyorum. Sizler de, o zatı ve onun gibileri münakaşa ve münazaraya sevk etmeyiniz. Hatta tecavüz edilse de, beddua ile de mukabele etmeyiniz. Kim olursa olsun, madem imanı var; o noktada kardeşimizdir. Bize düşmanlık da etse, mesleğimizce mukabele edemeyiz. Çünkü, daha müthiş düşman ve yılanlar var. Hem, elimizde nur var, topuz yok. Nur, kimseyi incitmez, ışığıyla okşar. Ve bilhassa ehl-i ilim olsa, ilimden gelen enaniyeti de varsa, enaniyetlerini tahrik etmeyiniz."⁽¹¹⁾ prensipleri ehl-i tahkikin lazımıdır.

Risalelerde nadir geçen "kardeşleri tenkid"ın misali, 28. Lema'da gösterilir. Bir olay üzerine Bediüzzaman: "Aziz kardeşlerim, Gücenmemek şartıyla bu defa takdirkârâne değil, belki tenkitkârâne iki küçük meseleyi beyan edeceğim. Seciye-i âliye-i Sahabeyi ve meşreb-i nuranî- i Peygamberîyi beyan eden Risale-i Nur dairesindeki feyze kanaat etmeyip, bir kısım kardeşlerimiz, tarikat hevesiyle, üstadının ve kardeşlerinin şahs-ı manevîsinin rızasını ve iznini almadan başka yerde o hevesle, hem kendine faydası olmayarak, hem bizlere, hem Risale-i Nur'a, hem musibet-zede arkadaşlarımızla, Risale-i Nur'a girmeyen rüfekamıza zarar ve müteaddit ve dikkatle bizi teccüss eden adamların nazar-ı dikkatini celbe medar bir heveste bulundular. Ben ki her birinizi yüz hemşehrime değiştirmedığimi resmen mahkemede iddia ettim ve beni ziyaret edenlere karşı iddia etmişim ki, Risale-i Nur Talebelerinin en küçüğünü, hariç bir veliden daha ehemmiyetli gördüğümü ve Kuleönülü Ali ve Lütfi gibi genç ve halis Risale-i Nur Talebelerini hariçteki büyükçe bir veliye tercih ettiğimi çok emarelerle benden andığınız hâlde, nasıl oluyor ki menfaatsiz, belki zararlı bir heves yolunda

arkadaşların şahs-ı manevîsinin malûm ve âlî makamını ve üstadınızın müsellem size karşı hayırhahlığını düşünmeyip, hariçte makamı sizce meçhul ve hem o biçareye zararlı bir surette şeyhlik damarını tahrik etmek suretinde sohbet etmek muvafık değildir. Bu tenkit, hâşâ, sizin umumunuza ve ekserinize ait değil, yalnız bir, iki, üç zatın kusurlarına da değil, kalplerinin fazla saffetinden ve tarikate ziyade heveslerindedir. Hem Isparta'nın en zayıf damarı, sebab-i ithamımız olan tarikatı en kuvvetli sebep göstermeleri, zannederim bu manasız tarikat hevesi sebebiyet vermiştir. Burada bu tevkifimizin en kuvvetli sebebi, bu bazı safdillerin hevesinden ve benimle de münasebetleri tarikat süsü verdiğiinden tahmin ederim. Pek çok rica ederim, benim bu tenkidimden gücenmeyiniz. Said Nursi"⁽¹³⁾

Bu ifadelerde şahs-ı manevî adına bir vazifelinin kardeşleri tenkit örneği vardır. Çok mecbur kalınan bir durumda, şahıslar belirtilmeksizin yalnızca olayın hakikatının izah edildiği ve çıkış yolunun da şefkatle gösterildiği bir durum söz konusudur. Bu hâl, tıpkı Resulü Ekrem'in (asm), bir yanlışlığı ikaz etmek durumunda kaldığında şahısları tayin etmeden sadece olayı genel ifadeler ile tanımladığı "Bazılarınıza ne oluyor ki şöyle diyor veya yapıyorlar..."⁽¹⁴⁾ şeklindeki ifade tarzının yansımasıdır.

"Ben kaç gündür dehşetli bir sıkıntı ve me'yusiyet hissettiğimden, 'Düşmanlarımız bizi mağlûp edecek bir çare bulmuşlar.' diye çok telâş ederdim. Hem sobam, hem hayalî ve ayn-ı hakikat müşahedem doğru haber vermişler. Sakın, sakın, sakın! Çabuk, bu şimdiye kadar demir gibi kuvvetli teşânüdünüzü tamir ediniz. Vallahi bu hâdisenin bizim hapse girmemizden daha ziyade Kur'ân ve iman hizmetimize —hususan bu sırada— zarar vermek ihtimali kavidir."⁽⁶⁾

Düşmanları yok etmek çare değildir ve mümkün de değildir. Çare immün sistemi güçlendirmek yani 'biz olma' farkındalığını artırmaktır. "Muhabbet, uhuvvet, sevmek, İslâmiyet'in mizacıdır, râbitasıdır.", "Evet, tevhid-i imanî, elbette tevhid-i kulûbu ister. Ve vahdet-i itikat dahi, vahdet-i ictimaiyeyi iktiza eder."⁽¹⁵⁾ cümleleri ile anlatılan kâinatın özündeki yardımlaşma ve birlik hakikatini fark edilecektir. Risale-i Nur'un doğduğu ve kökleştiği Anadolu topraklarında bu düsturların güzel örneklerinin yaşanması ve yaygınlaşması ile 'biz olma' şuuru ve farz vazife olan ittihad-ı İslam fikri uyanacak ve tüm İslam âlemine yayılacaktır. Böylece "Müslümanlar ancak kardeşler."⁽¹⁶⁾ ve "Bir binanın birbirine destek veren taşları gibidir."⁽¹⁷⁾ hakikati tahakkuk edecektir.

Kaynakça

- [1] Bediüzzaman Said Nursi, Risâle-i Nur Külliyyatı, Tarihçe-i Hayat, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2017, s. 643.
- [2] Lippincott İmmunology, 2. baskı, 2017 (Nobel Tıp Yayınları).
- [3] Basic İmmunology, Abul K. Abbas ve Lichtman, 1. baskı.
- [4] Natimmunol, 2017 June 20; 18 (7): 716–724.

*Düşmanları
yok etmek çare
değildir ve
mümkün de
değildir. Çare
immün sistemi
güçlendirmek
yani 'biz olma'
farkındalığını
artırmaktır.*

-
- [5] Bediüzzaman Said Nursi, Risâle-i Nur Külliyyatı, Lem'alar, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2017, s.275.
- [6] Bediüzzaman Said Nursi, Risâle-i Nur Külliyyatı, Şualar, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2017, s.524.
- [7] Enfal Suresi 46. Ayet.
- [8] Bediüzzaman Said Nursi, Risâle-i Nur Külliyyatı, Mektubat, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2017, s.312.
- [9] Bediüzzaman Said Nursi, Risâle-i Nur Külliyyatı, Mektubat, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2017, s.325.
- [10] Bediüzzaman Said Nursi, Risâle-i Nur Külliyyatı, Kastamonu Lahikası, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2017, s.243.
- [11] Bediüzzaman Said Nursi, Risâle-i Nur Külliyyatı, Kastamonu Lahikası, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2017, s.256.
- [12] Furkan Suresi: 72. Ayet.
- [13] Bediüzzaman Said Nursi, Risâle-i Nur Külliyyatı, Lem'alar, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2017, s. 436.
- [14] Ebu Davud , Edep, 5.
- [15] Bediüzzaman Said Nursi, Risâle-i Nur Külliyyatı, Mektubat, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2017, s. 310.
- [16] Hucurat Suresi 10. Ayet.
- [17] Buhari Salat 88, Tirmizi, Birr, 18.